



Warszawa, 11-05-2022 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

VII.510.37.2022.KSZ

**Pan
Michał Woś
Sekretarz Stanu
w Ministerstwie Sprawiedliwości
ePUAP**

adres poczty elektronicznej:
sekretariat.dlus@ms.gov.pl

Szanowny Panie Ministrze,

odpowiadając na Pana pismo z dnia 26 kwietnia 2022 roku (znak DLUS-I.4601.21.2022), przy którym przekazany został do zaopiniowania projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, uprzejmie proszę o przyjęcie następującego stanowiska.

Na wstępie pragnę zaznaczyć, że w 2020 roku udostępniona została informacja o wynikach kontroli Najwyższej Izby Kontroli¹. Jak wskazano w powołanej powyżej informacji, *„o ile sama idea informatyzacji i automatyzacji niektórych czynności wykonywanych przez osoby orzekające oraz personel administracyjny sądów nie wzbudza w dzisiejszych czasach żadnych kontrowersji, to jednak realizacja tego procesu nasuwa wiele pytań wynikających z zasad zarządzania środkami publicznymi”*. **W ocenie Rzecznika Praw Obywatelskich także perspektywa prawa do prywatności odgrywa istotne znaczenie w zakresie tego ważnego i niewątpliwie potrzebnego procesu.** W Ocenie Skutków Regulacji oraz uzasadnieniu dla projektowanych zmian

¹ „Informacja o wynikach kontroli: Realizacja projektów informatycznych mających na celu usprawnienie wymiaru sprawiedliwości”, KPB.430.010.2020, Nr ewid. 160/2020/P/19/038/KPB, (<https://www.nik.gov.pl/plik/id,23378.pdf>, dostęp 08.05.2022).

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich
al. Solidarności 77
00-090 Warszawa

Tel. centr. (+48 22) 55 17 700
Infolinia obywatelska 800 676 676
biurorzecznika@brpo.gov.pl
bip.brpo.gov.pl

brakuje szerszej analizy polegającej na odniesieniu się do wyników przywołanej powyżej kontroli. Jest to o tyle istotne, że Najwyższa Izba Kontroli negatywnie oceniła ustanowione przez Ministra Sprawiedliwości dotychczasowe struktury organizacyjne oraz procedury zarządzania projektami informatycznymi, które nie zapewniały skutecznej i terminowej realizacji tych przedsięwzięć. Spośród bowiem czterech zbadanych projektów Najwyższa Izba Kontroli oceniła pozytywnie tylko jeden z nich i jednocześnie zwróciła uwagę na niewykorzystanie możliwości optymalizacji tego przedsięwzięcia². Dodatkowo Najwyższa Izba Kontroli zwróciła uwagę na to, że w znaczący sposób uległy pogorszeniu kluczowe wskaźniki sprawności postępowań sądowych (np. średni czas trwania postępowań w sprawach gospodarczych wzrósł z 2,3 w 2015 r. do 3,8 miesiący na koniec I półrocza 2019 r., a odsetek spraw rozpatrywanych przez sądy I instancji, w których czas rozpatrywania przekraczał 12 miesięcy wzrósł w tym samym okresie z 5,8 do 9,2)³. Ponadto należy także zaznaczyć, że Najwyższa Izba Kontroli wskazała, iż zbadane projekty nie zostały powiązane z obowiązującym w kontrolowanym okresie, strategicznym dokumentem, określającym kierunki rozwoju wymiaru sprawiedliwości – „Strategią modernizacji przestrzeni sprawiedliwości w Polsce na lata 2014–2020”. W rezultacie, decyzje dotyczące uruchomienia poszczególnych projektów informatycznych nie były podejmowane w oparciu o obiektywne kryteria oraz rzetelne analizy przedstawiające ich oczekiwane efekty dla funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości. W przypadku wszystkich skontrolowanych projektów zakładano, że spowodują one usprawnienie sądownictwa, ale ich faktyczne cele były każdorazowo formułowane w sposób ogólny i trudny do zwymiarowania⁴.

Zmiany projektowane zatem przez Ministra Sprawiedliwości winny uwzględniać wyniki przywołanej kontroli, a także Ocena Skutków Regulacji winna zostać uzupełniona o szczegółowe analizy, w oparciu o które zaplanowany został taki rozwój narzędzi mających służyć skutecznej informatyzacji. Należy także postawić pytanie dotyczące stworzenia przez resort sprawiedliwości kolejnego dokumentu strategicznego dotyczącego tej materii, gdyż przywołany w raporcie obejmował lata 2014-2020.

Projektowane brzmienie dodawanego do ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych art. 175ca zakłada, że Minister Sprawiedliwości przetwarza dane, w tym dane osobowe uczestników postępowania sądowego, znajdujące się w systemach teleinformatycznych w zakresie niezbędnym dla realizacji zadań związanych z informatyzacją sądownictwa. **Wątpliwości Rzecznika Praw Obywatelskich budzi zakres projektowanych zmian. Można mieć bowiem wątpliwość czy Minister Sprawiedliwości winien mieć dostęp do danych osobowych uczestników**

² Ibidem, str. 8.

³ Ibidem, str. 12.

⁴ Ibidem, str. 9.

postępowań sądowych, w tym także – z uwagi na charakter postępowania sądowego – do danych szczególnych (wrażliwych).

Wielokrotnie w tej kwestii wypowiadał się już Trybunał Konstytucyjny (dalej także „TK”). Należy w tym zakresie powołać przede wszystkim wyrok TK w sprawie o sygn. akt Kp 5/15⁵, w którym Trybunał Konstytucyjny wskazał, że *„dostęp do akt sprawy sądowej, w szczególności znajdującej się w toku, oddziałuje na sprawowanie wymiaru sprawiedliwości i wykonywanie innych zadań z zakresu ochrony prawnej przez sąd. Może wywoływać efekt mrozący dla sędziego, a co za tym idzie – wywierać choćby pośrednią presję na sposób rozstrzygnięcia rozpoznawanej przez niego sprawy. Nie wolno także tracić z pola widzenia, że już sama możliwość żądania akt postępowania przez organ władzy wykonawczej może być w opinii publicznej odbierana jako instrument osłabiający niezależność i bezstronność sądu jako organu powołanego do sprawowania wymiaru sprawiedliwości. W tym sensie samo obowiązywanie przepisów pozwalających udostępnić akta sprawy sądowej, zwłaszcza znajdującej się w toku – i to niezależnie od tego, czy akta zostaną w konkretnej sprawie przekazane – może podważać konstytucyjnie gwarantowane odseparowanie sądownictwa od innych władz, a zwłaszcza od organów egzekutywy”*.

Należy zatem w tym miejscu zaznaczyć, że realizacja zadań związanych z informatyzacją sądownictwa nie uzasadnia dostępu do danych osobowych, gdyż taki dostęp organu władzy wykonawczej do akt toczącego się postępowania sądowego – jak wskazano powyżej – jest niezgodny z Konstytucją RP. Powyższe zadania mogą być bowiem z powodzeniem realizowane w oparciu o dane dotyczące liczby postępowań sądowych oraz czasie, w jakim zapadają rozstrzygnięcia.

Jakkolwiek zgodnie § 60 ust. 3 pkt 7 uchwały Nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M. P. z 2022 r. poz. 348) najwcześniejszym etapem prac legislacyjnych Rady Ministrów, w którym wymagane jest dołączenie do projektu ustawy projektów aktów wykonawczych o podstawowym znaczeniu dla projektowanych zmian jest etap rozpatrywania ich przez Stały Komitet, to jednak zaznaczyć należy, że charakter regulacji nie pozwala na jej kompleksową ocenę bez tych projektów. **Troską Rzecznika Praw Obywatelskich jest bowiem powtarzająca się praktyka polegająca na regulowaniu w aktach wykonawczych materii zarezerwowanej dla ustawy, zwłaszcza w zakresie przetwarzania danych osobowych, co narusza standard ochrony praw jednostki określony w art. 51 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP.** Powołany powyżej dodawany art. 175ac nie wskazuje, jaki zakres danych osobowych może być przetwarzany przez Ministra Sprawiedliwości. W uzasadnieniu natomiast do propozycji dodania powołanego wyżej przepisu zawarto informację, że *„zakres i rodzaj przetwarzanych danych będzie uzależniony od tego, jakie dane będą niezbędne dla realizacji poszczególnych zadań”*, a

⁵ Wyrok TK z dnia 25 maja 2016 r., sygn. Kp 5/15, OTK ZU A/2016, poz. 24.

zatem intencją projektodawcy jest przekazanie Ministrowi Sprawiedliwości uprawnień do przetwarzania nieograniczonego zakresu danych (nigdzie nie wskazanego), a jedynie niezbędnego do realizacji poszczególnych zadań. **Zakres zaś danych przetwarzanych przez organy władzy publicznej stanowi materię zarezerwowaną wyłącznie dla przepisów rangi ustawowej, co wynika jednoznacznie z art. 51 ust. 1 i 5 Konstytucji RP.** Warto także wskazać, że Trybunał Konstytucyjny, wielokrotnie już potwierdził konieczność ustawowej regulacji tej materii⁶.

Uprzejmie proszę o poinformowanie Rzecznika Praw Obywatelskich w trybie art. 17 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2020 r. poz. 627 ze zm.) o decyzjach dotyczących rozstrzygnięcia podniesionych w niniejszym stanowisku uwag i wątpliwości. Jednocześnie, niezależnie od powyższego, zwracam się także z uprzejmą prośbą o umieszczenie wszystkich uwag zgłoszonych do przedmiotowego projektu na stronie Rządowego Centrum Legislacji w zakładce Rządowy Proces Legislacyjny⁷ wraz ze stanowiskiem projektodawcy.

Łączę wyrazy szacunku,

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-podpisano elektronicznie/

Do wiadomości:

Pan Marian Banaś

Prezes Najwyższej Izby Kontroli

ePUAP.

⁶ M. in. wyrok TK z dnia 18 grudnia 2014 r., sygn. K 33/13, OTK ZU 11A/2014, poz. 120 oraz wyrok TK z dnia 6 czerwca 2018 r., sygn. K 53/16, OTK ZU A/2018, poz. 38.

⁷ <https://legislacja.gov.pl/projekt/12359152/katalog/12874731#12874731> (dostęp 09.05.2020).